

MARIJANA ČORIĆ

MARKO BALEN

U hodniku Centra usmjerenog obrazovanja »Vladimir Čopić« (bivša gimnazija), s lijeve strane, nalazi se na zidu mramorna ploča, koju su 1961. podigli učenici senjske gimnazije u znak sjećanja na svoje starije kolege koji su u NOB-u i u zloglasnim fašističkim logorima pali za slobodu. Ploču su učenici podigli kao zavjet da će za uvijek čuvati i razvijati tekovine revolucije.¹

Oživljavajući sjećanja na generaciju učenika i maturanata godine 1940/41, na ovoj ploči i u školskim imenicima čitamo i ime: MARKO BALEN.²

Sl. 44 — Marko Balen — napredni omladinac i učenik VI. razreda senjske gimnazije. Senj, proljeće 1941.

Marko je rođen 27. svibnja godine 1922. u Alanu od oca Mihovila i majke Lucije.³ Njegovi roditelji iz Alana dolaze 1930. u Senj, gdje Marko nastavlja treći razred osnovne škole. U nižim razredima osnovne škole Marko je u prosjeku dobar učenik.⁴ U lipnju 1934. položio je prijemni ispit i upisan je u I. razred Realne gimnazije u Senju. U prvom razredu Marko je upućen na popravni ispit iz matematike i crtanja. Poslije položenog popravnog ispita razred završava s dobrim uspjehom, ali je ocjena vladanja »loše«.⁵

Drugi, treći i četvrti razred gimnazije dobar je učenik, a zbog »lošeg« vladanja ponavlja peti.⁶

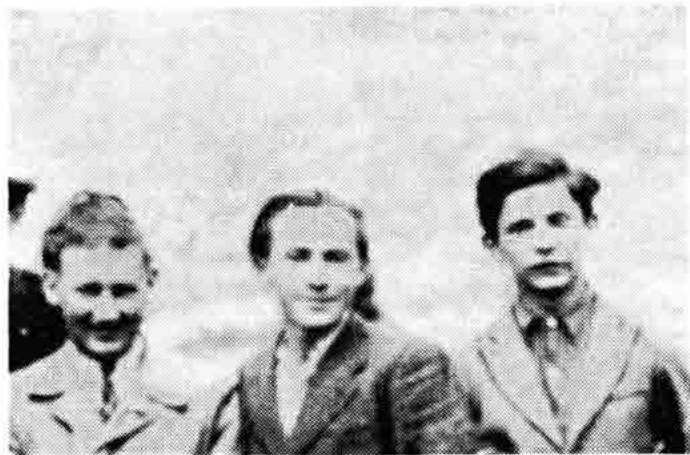
Kolege iz razreda sjećaju se Marka kao simpatičnog i otvorenog druga, koji je znao otvoreno protestirati, zbog čega je i zapažen kod profesora.⁷

U školskim imenicima, na mjestu opaske stoji: prkosne, nemirne i buntovne naravi, lako dolazi do konflikta.

Ocjene daju statistički uvid u Markovo učenje i vladanje. Generacije Realne gimnazije sjećaju se krutih pravila kojih su se učenici morali pridržavati. Bilo je zabranjeno okupljanje na ulici, šetnje, sastajanje kolega i kolegica, okupljanje na ulici poslije 19, a ljeti poslije 20 sati. Za kršenje ovih pravila učenici su dobivali ukor razrednika i nastavničkog vijeća.⁹

Godine 1940. Marko je »izbačen« iz VII razreda gimnazije, a u polugodišnjoj svjedožbi navodi se: »Zbog neposluha prema nastavniku i teškog izgreda prema ravnatelju, jer je izrazio sumnju da je nepravedno ocjenjen.«¹⁰

Generacija učenika-maturanata 1940/41. živi u posebnim političkim prilikama. Prema postojećim podacima vidniji utjecaj Parije osjećao se u om-

Sl. 45 — Napredni omladinci Senja, od desna na lijevo: Marko Balen, Ante-Braco Matijević i Anton Kargačin. Izvadak iz slike VI. razreda senjske gimnazije. Snimljeno na Nehaju u proljeće 1941.

ladini. Jezgra toga rada nalazila se među naprednim đacima senjske Gimnazije. U početku je djelovala grupa od desetak članova, a kasnije se sve više povećavala. Ta grupa dobivala je materijal od Okružnog komiteta KPH iz Sušaka (Proleter, Srp i čekić, Naše novine i razne brošure). Među omladinca posebno su se isticali braća Vlade i Ante Knifić, Neda Knifić, Drago Kaloper, Ante Matijević-Braco i Marko Balen.¹¹

Ova grupa pokazala je posebnu aktivnost u danima raspada Jugoslavije, u travnju godine 1941, kada je skupljala odbačeno oružje, koje je malo kasnije pomoglo u dizanju ustanka ovoga kraja.¹²

Zbog antifašističke djelatnosti, a kao član napredne omladine, Marko je posebno zapažen i uhapšen od policije, ali je za nekoliko dana zbog pomanjkanja dokaza pušten.¹³

U srpnju i kolovozu 1941. Marko uspostavlja vezu s partizanima u logoru Skalić u Draškovici — susjednom selu prema brinjskom kotaru. Preko ove veze, koju je Marko uspostavio, neprekidno je donošao propagandni materijal, a na teren su slani: duhan, odjeća i kancelarijski materijal.¹⁴

Zbog opasnosti da bude ponovno uhapšen Marko odlazi u partizansku bazu Zabukovac, a nakon nekog vremena poslan je po zadatku u Liku u bataljon kojemu je komandant bio Miloš Rogović.¹⁵

Drug Anton Rončević-Tona, koji se nalazio u jednoj susjednoj jedinici, sjeća se da je Marka susreo početkom godine 1943. To je bio slučajan susret. Markova jedinica išla je (po zadatku) prema željezničkoj stanici Javornik kod Ličke Jesenice. Tada se spremao koncentrirani napad na četničko-talijanski garnizon Lička Jasenica, Javornik i željezničku stanicu Jesenice.

»Napad je izvršila XV. udarna Kordunaška brigada. Akcije su počele 6. siječnja 1943. U tim borbama bio sam ranjen i prebačen u previjalište VIII. divizije u Saborski.

Dana 9. siječnja 1943. na Sertić-poljani, prilikom povlačenja ranjenika, ponovno sam se sreo s Markom, koji je bio ranjen. Marko i ja smo se rastali, a nakon početka IV. ofenzive još smo se jednom sreli u bolnici u Korenici.¹⁶

U IV. ofenzivi u siječnju 1943. u borbi na Blagaju (Kordun) Marko umire od rane zadobivene u glavu.

U času ranjavanja pripadao je II. udarnom bataljonu VI. primorsko-goranske divizije, a obavljao je dužnost zamjenika komesara bataljona.¹⁷

BILJESKE

- 1 A. Glavičić: Sjećanja u kamen uklesana i Spomenici revolucije, Senjski zbornik br. 5, str. 367.
- 2 Školski imenici od god. 1934—1941.
- 3 Izvod iz matične knjige rođenih, Kotar Senj, Mjesni narodni odbor Krivi Put.
- 4 Državna narodna škola, svjedodžba, školska godina 1933.
- 5 Državna realna gimnazija u Senju, godišnja svjedodžba, školska godina 1933/34.
- 6 Državna realna gimnazija, godišnja svjedodžba, škol. god. 1935—37.
- 7 Sjećanje školskih drugova Ante Knifića i Ante Padjena.
- 8 Realna gimnazija u Senju, br. 61 Gl. kataloga I, škol. god. 1939/40.
- 9 Školski pravilnik, Zakon o srednjim školama.
- 10 Izvještaj Realne gimnazije u Senju br. 1, škol. god. 1940/41.
- 11 Ivan Jelić: Senj u razdoblju između dva svjetska rata — Senjski zbornik I, str. 111, bilješka 98, strana 135.
- 12 Ivan Jelić: Senj u razdoblju između dva svjetska rata, Senjski zbornik I, bilješka 89.
- 13 Sjećanja Vlade Knifića.
- 14 Isto.
- 15 Potvrda br. 1297 od 19. III 1952. i br. 1409 od 4. XII 1952. od 25. II 1952. Rješenje broj 114117/1 od 18. I 1951.
- 16 Sjećanje Markova druga Antona Rončevića.
- 17 Rješenje br. 114117/1 od 18. I 1951, 6. potvrda br. 1297 od 13. III 1952, br. 1409 od 4. XII 1952. od 25. II 1952. Mat. ured od 27. II 1952, br. 417/52, br. 70 od 1. III 1952, br. 233/52 od 27. II 1952.